

Programmabegroting 2018

Versie: 4.0.0.0.0

8

Cultuur, sport en recreatie

Cultuur, sport en recreatie

<i>Programmanummer</i>	8
<i>Commissie</i>	Onderwijs en Samenleving Werk en Middelen
<i>Portefeuille(s)</i>	Bereikbaarheid, Economie, Binnenstad en Cultuur Onderwijs, Sport en Duurzaamheid

De missie van het programma Cultuur, sport en recreatie luidt:

Cultuur, cultuurhistorie, sport, recreatie en evenementen zijn belangrijk voor de sociale structuur van de stad. Cultuur, cultuurhistorie en evenementen zijn van grote waarde voor de versterking van de positie van Leiden in de Randstad. Het aanbod van voorzieningen zal toegankelijk zijn om de ontwikkeling en ontspanning van inwoners te verzekeren en, voor wat betreft cultuur, cultuurhistorie en evenementen, onderscheidend om de centrumfunctie voor bezoekers te benutten.

Inleiding

De verschillende beleidsterreinen worden bij de betreffende paragrafen ingeleid.

Beleidssterrein 8A Cultuur

Inleiding

Leiden kent een rijk cultureel leven. Naast de vele monumenten bezit de stad ook unieke collecties van (rijks)musea, archieven, opleidingen, onderzoekers en bedrijven die zich bezighouden met erfgoed. Cultuur is een drijvende kracht voor de ontwikkeling, vitaliteit en levendigheid van de stad. De aantrekkelijkheid van de stad wordt er in belangrijke mate door bepaald, het beïnvloedt op positieve wijze het woonklimaat voor de Leidenaren, het vestigingsklimaat voor ondernemers en de aantrekkingskracht voor talentvolle bewoners en voor bezoekers. Cultuur en kennis zijn de belangrijkste pijlers van 'Leiden stad van ontdekkingen' en raken aan het Programma Binnenstad, Programma Kennisstad, citymarketing met de stadspartners, de ontwikkeling van het 'Cultuurkwartier' en het evenementenbeleid. Maar bovenal kan je van kunst genieten, het stemt tot nadenken, het agendeert onderwerpen en verbindt mensen. Cultuur is daarmee van grote waarde voor de stad.

2018 is het laatste jaar van de looptijd van de huidige cultuurnota 2012-2018. Ambtelijk zullen de eerste voorbereidingen in gang gezet worden voor het kunst- en cultuurbeleid na 2018.

Doelen en prestaties bij 8A Cultuur

Doel	Prestaties
8A1 Cultuur heeft een breed en divers aanbod met meer kwaliteit en vernieuwing; musea en podia zetten Leiden nationaal en regionaal op de kaart	8A1.1 Doen aanbieden van een breed en divers kunst- en cultuurprogramma door de gesubsidieerde kunst- en cultuurinstellingen; verbeteren van het aanbod met (pop)muziek en film
	8A1.2 Exploitatie Museum De Lakenhal
	8A1.3 Restauratie en nieuwbouw Museum De Lakenhal

8A2 Cultuur versterkt de levendigheid en identiteit van de (binnen)stad	8A2.1 Doen bevorderen van de culturele levendigheid van de (binnen)stad door met de gemeentelijke en/of gesubsidieerde kunst- en cultuurinstellingen afspraken te maken over: 1. het gebruik van stad als podium, 2. het ontwikkelen van het Cultuurkwartier als kloppend hart, 3. het verbinden van cultuur met kennis en historie, 4. het aangaan van partnerschappen met andere sectoren
	8A2.2 Meer plek en aandacht creëren voor beeldende kunst in de openbare ruimte
	8A2.3 Beschikbaar stellen van incidentele subsidie voor bijzondere kunst- en cultuurprojecten en -initiatieven
8A3 Cultuur (ver)bindt en ontwikkelt talenten en activiteiten die passen bij Leiden, Stad van ontdekkingen	8A3.1 Doen aanbieden van een breed en diverse cultuureducatief programma door de gemeentelijke en/of gesubsidieerde kunst- en cultuureducatie-instellingen
	8A3.2 Afspraken maken met de gemeentelijke en/of gesubsidieerde kunst- en cultuureducatie-instellingen over: 1. speciale aandacht voor de ontdekking en ontwikkeling van talent en 2. speciale aandacht voor jongeren, kenniswerkers en expats
	8A3.3 Bevorderen van een productieklimaat waarin makers en amateurkunst zichtbaar zijn in de stad

8A1.1 Doen aanbieden van een breed en divers kunst- en cultuurprogramma door de gesubsidieerde kunst- en cultuurinstellingen ; verbeteren van het aanbod met (pop)muziek en film

Met de grotere instellingen worden de subsidieafspraken vastgelegd in bij de subsidiebeschikkingen behorende uitvoeringsovereenkomsten. De directies van Leidse Schouwburg/Stadsgehoorzaal, Theater Ins Blau en Gebr. De Nobel stemmen in onderling overleg de programmering zo goed mogelijk af. Met de kleinere instellingen worden de afspraken vastgelegd in subsidiebeschikkingen. Hierbij zal de gemeente blijven inzetten op verdere samenwerking tussen de culturele instellingen. Het gaat om onder meer de volgende instellingen:

- De Leidse Schouwburg programmeert en toont een representatieve doorsnee van het landelijke professionele theateraanbod op het gebied van toneel, dans, musical, cabaret, show, opera, mime, kindertheater, muziektheater en muziek. In het bepalen van het theateraanbod wordt steeds meer aandacht besteed aan (lokaal) amateurtheater en specifiek op Leiden gerichte culturele activiteiten. Komend jaar zal die gerichtheid op Leiden en de relatie met de stad nog meer aandacht krijgen. De schouwburg werkt samen met andere instellingen binnen het Leidse culturele circuit. Er wordt vooral samengewerkt met Stadsgezelschap PS|Theater.
- De Stadsgehoorzaal programmeert alle soorten klassieke muziek, uit alle mogelijke stijlperiodes, zowel uitgevoerd door professionele als door amateurmusici. Voor wat betreft eigentijdse muziek brengt de Stadsgehoorzaal repertoire in het populaire genre en overige acts voor een groot publiek. Hierbij werkt de Stadsgehoorzaal samen met Poppodium Gebr. De Nobel. De Aalmarktzaal wordt nadrukkelijker als apart podium gepositioneerd. Het profiel van deze zaal is voornamelijk klassieke muziek. Voor het theaterseizoen 2017/2018 is voor het eerst een gezamenlijke programmagids voor de diverse Leidse podia uitgegeven (Leidse Schouwburg; Stadsgehoorzaal; Theater Ins Blau; Openlucht Theater Leidse Hout; Veenfabriek). Voor het seizoen 2018/2019 is het plan om ook Gebr. De Nobel hierbij op te nemen. Het voornemen bestaat om de BV Stadsodia Leiden met ingang van 2018 van een bv in een stichting om te zetten, dit i.v.m. de het verkrijgen van de ANBI-status.
- Theater Ins Blau is een compact theater en een creatieve broedplaats in het centrum van Leiden. Het vlakkevloertheater, met 200 stoelen, biedt een afwisselend aanbod van zowel professionele als amateurgezelschappen. Buiten de gesubsidieerde voorstellingen (minimaal 75 per jaar) programmeert Theater Ins Blau ook zelf diverse voorstellingen. De foyer van Theater Ins Blau was te klein voor het aantal bezoekers tijdens de (grotere) voorstellingen. Met ingang van het theaterseizoen 2016/2017 is de nieuwe foyer geopend.
- Met een intieme sfeer en de uitstekende geluidskwaliteit brengt Gebr. De Nobel artiesten en publiek dicht bij elkaar. Gebr. De Nobel streeft er naar om bezoekers dicht bij huis te laten genieten van een breed, hoogstaand, vernieuwend en gevarieerd popmuziek aanbod. Het is het popodium waar de inwoners van Leiden en de regio heen gaan voor live popmuziek. In 2017 heeft Gebr. De Nobel een nieuw bedrijfsplan gemaakt voor de komende vijf jaar. Twee jaar na de opening heeft de organisatie tijd voor bezinning genomen en om verder richting te geven aan het relatief jonge poppodium in Leiden. Met o.a. specifieke aandacht voor stad Leiden en de regio. Ze streven er naar een verbindende organisatie te zijn die actief popmuziek coördineert binnen en buiten het eigen pand en ze stimuleren talentontwikkeling in de stad en de regio. Het poppodium heeft een functie in het cultuurkwartier en werkt met andere stadspartners samen om de gewenste culturele levendigheid in de stad te creëren.
- In 2016 werd - na een heel lange tijd waarin het Openlucht Theater Leidse Hout nauwelijks werd benut - het 'groenste theater in de regio' weer in gebruik genomen. Er werden diverse vormen van theater (locatietheater, muziektheater, verhalend theater), van muziek (licht klassiek, jazz), van cabaretesk theater voor volwassenen en kinderen geprogrammeerd. Alle voorstellingen moeten passen binnen de kaders van het theater, met als kernwaarde intimiteit, en sluit hiermee aan bij de kernwaarde van de overige Leidse theaters. De stichting die het openluchttheater exploiteert wil de accommodatie de komende jaren opwaarderen en beter bruikbaar maken. Hierbij moet met name gedacht worden aan de aanleg van een elektravoorziening, een podium; verwijsbordjes; duidelijke entree; opslagruimte; etc.

- De overige podia in de stad (waaronder Hothouse, de X, BplusC (Volkshuis, Kapelzaal en Q-bus)) en de Pieterskerk verzorgen een muziekprogrammering in diverse genres (popmuziek, klassieke muziek, jazz en wereldmuziek, koormuziek, orgel- en oude muziek) voor diverse doelgroepen van binnen en buiten de stad. Naast de maandelijks professionele lunchconcerten in de Kapelzaal op haar locatie Oude Vest 45 faciliteert en organiseert BplusC met name activiteiten voor amateurkunst en talentontwikkeling (Open Podium en Young Quite Quite bijvoorbeeld). De activiteiten in het Muziekhuis/Q-bus worden door BplusC gerealiseerd dan wel gecoördineerd.
- Het Cultuurfonds Leiden zal zich ook de komende jaren inzetten om de samenwerking tussen cultuur en andere sectoren aan te jagen. De cultuurmakelaar wil daarbij ook meer de Leidse wijken en de regio betrekken. Door de beëindiging van de structurele financiële ondersteuning door Fonds 1818 (die overigens wel zelf veel cultuurprojecten in Leiden blijft ondersteunen) van het Cultuurfonds Leiden, zijn de subsidiemogelijkheden van de cultuurmakelaar inmiddels verminderd. Er worden pogingen ondernomen om een of meerdere bedrijven als co-financier voor het fonds te interesseren. Mede op basis van de begin 2017 georganiseerde bijeenkomst voor de CEO's van diverse in Leiden of directe omgeving gevestigde ondernemingen, zijn nieuwe contacten gelegd, welke mogelijk kansen biedt om deze ondernemingen te interesseren voor een samenwerking met het Cultuurfonds.
- Het muziektheatergezelschap de Veenfabriek heeft Leiden als vestigingsplaats en speelt daarom producties in Leiden en heeft als stadspartner/maker een rol bij cultuurprojecten in Leiden. Door het (inter)nationale werkgebied draagt de Veenfabriek bij aan het imago van de stad Leiden en aan het bezoek van makers aan de stad. De Veenfabriek heeft ook voor de periode 2017-2020 weer subsidie toegekend gekregen van het Fonds Podiumkunsten. De komende periode zal de Veenfabriek met een locatiecoördinator Leiden zich gaan richten op het trekken van een groter publiek vanuit Leiden en de regio en het genereren van een grotere zichtbaarheid in de stad. O.a. door middel van een meerjarig community- art project, betere marketing en een groter aantal culturele activiteiten in Scheltema beogen ze een grotere zichtbaarheid in de stad.
- PS|theater is het stadsgezelschap van Leiden dat theaterproducties maakt over hoe we nu in de stad samenleven. Aan de voorstellingen gaat altijd een sociaal-artistieke dialoog vooraf. In de live ontmoeting die theater is, laat PS|theater de bezoekers kennismaken met elkaars verhaal en met de stad. Leiden is hun onderzoeksgebied, werkterrein, podium en partner. Zij halen er de verhalen op, vertalen die naar beeldende en muzikale producties en geven ze zo terug aan de stad. Persoonlijke verhalen gaan op die manier deel uitmaken van een groter verhaal over samenleven in de stad. Zij zetten hun ambacht als theatermaker in om mensen op een andere manier naar de stad, naar de wijk en naar elkaar te laten kijken. In 2018 gaat PS theater werken aan het thema jaar: de vergeten stad. Ze gaan hun pijlen, daarbij, o.a. richten op de wijken Meerburg en Roomburg. PS|theater heeft voor het eerst een landelijke subsidie toegekend gekregen van het Fonds Podiumkunsten voor de periode 2017- 2020.
- Het Leiden International Film Festival is inmiddels een bekend film event, dat ook vele bezoekers van buiten Leiden trekt. Het festival zal verder worden doorontwikkeld. Daarbij wordt o.a. ingezet op een combinatie met (internationale) lezingen, zoals komend jaar voor de tweede maal onder de noemer van "Brave new world". Dit is ook als inspanning opgenomen in het Programma Kennisstad.
- Holland Centraal-Unity (HC-Unity) is door het Commissariaat voor de Media aangewezen als de lokale publieke omroep/media-instelling voor Leiden en ontvangt daarvoor een jaarlijkse subsidie/bekostigingsbijdrage van de gemeente. De huidige vergunningperiode van HC-Unity loopt tot eind 2017. Inmiddels is het Commissariaat voor de Media de procedure opgestart voor de vergunning voor de nieuwe 5-jaarsperiode. Dit betekent onder meer dat het Commissariaat de gemeenteraad van Leiden om advies heeft gevraagd over o.a. de representativiteit van het pbo (programma beleidsbepalende orgaan) van de voor Leiden aangemelde kandidaat-lokale omroepen. HC-Unity is ook de lokale omroep voor de Leidse regiogemeenten Leiderdorp, Oegstgeest, Voorschoten en Zoeterwoude. De VNG en de OLON hebben gezamenlijk een convenant gesloten gericht op de kwaliteitsverbetering en versterking van de lokale publieke omroepen. Gezamenlijk met de betrokken regiogemeenten en HC-Unity, wordt nagegaan hoe de lokale publieke omroep voor het Leidse regiogebied kan worden versterkt, als communicatiemiddel met de inwoners, bedrijven en instellingen. Naast de huidige media-aanbieder heeft ook "Sleutelstad" een aanvraag bij het commissariaat ingediend.
- Media Stimuleringsfonds. Op verzoek van de Leidse gemeenteraadsfracties van D66 en CU is de notitie "Lokaal Medialandschap Leiden" opgesteld en heeft Universiteit Leiden vervolgens onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om een stimuleringsfonds voor de lokale media op te zetten. In de conferentie voor raadsleden en media van 24 februari jl. is de tussenrapportage van het onderzoek nader besproken. Op 2 mei jl. stuurde het college het eindrapport aan de gemeenteraad. Een collegevoorstel voor het opzetten van een Leids stimuleringsfonds voor onderzoeksjournalistiek is dit najaar door uw raad besproken. Voor het jaar 2018 heeft de gemeenteraad € 250.000 gereserveerd in de kaderbrief 2018-2022.

8A1.2 Exploitatie Stedelijk Museum de Lakenhal

8A1.3 Restauratie en nieuwbouw Stedelijk Museum de Lakenhal

De Restauratie en Uitbreiding van het museum is in januari 2017 in uitvoering genomen. Het project loopt in 2018 door. Na oplevering in de tweede helft van 2018 zal het museum werken aan het inrichten van zalen,

publieksruimten, depots, kantoren, bibliotheek en overige ruimten; het inregelen van de installaties; het gereed maken van het gebouw en de voorbereidingen op de heropening in het voorjaar van 2019. Dit naast de reguliere werkzaamheden zoals beheer en behoud van de collectie, voorbereidingen voor toekomstige programmering en het ontwikkelen van educatieve programma's. Museum De Lakenhal zal, ondanks de sluiting, ook in 2018 zichtbaar blijven door verschillende projecten. Met de voortgangsbrieven wordt de Raad over de actuele stand van zaken omtrent de Restauratie en Uitbreiding geïnformeerd. Tijdens het landelijke Rembrandtjaar in 2019 presenteert Museum De Lakenhal in het najaar de tentoonstelling 'Jonge Rembrandt', in samenwerking met het Ashmolean Museum in Oxford. De voorbereiding van deze tentoonstelling zal in 2018 worden voortgezet.

8A2.1 Met gemeentelijke en/of gesubsidieerde kunst- en cultuurinstellingen afspraken maken over: 1. gebruik van stad als podium, 2. ontwikkelen van het Cultuurkwartier als kloppend hart, 3. verbinden van cultuur met kennis en historie, 4. het aangaan van partnerschappen met andere sectoren

- Met de gemeentelijke en gesubsidieerde kunst- en cultuurinstellingen worden afspraken gemaakt om buiten hun instellingsmuren zichtbaar te zijn.
- Binnen het cultuurkwartier is aandacht voor gezamenlijke marketing van de cultuurinstellingen, verrassende programmering met cross-overs tussen het aanbod van de verschillende actoren.
- Het Cultuurplein op de Lammermarkt wordt voorbereid. Het plein met daaronder de parkeergarage aan de Lammermarkt wordt naar verwachting eind 2017 opgeleverd. Op initiatief van de stadspartners uit het cultuurkwartier, de omwonenden en de Vrienden van het Singelpark is in mei 2017 een vereniging opgericht van waaruit de regie op de programmering van de toekomstige (culturele) activiteiten op het Lammermarktplein zal worden vormgegeven. Hierbij zal met name voor de pleinregisseur een belangrijke rol zijn weggelegd.
- De historische binnenstad zal door culturele instellingen regelmatig benut blijven worden. Optredens in de Leidse hofjes; op het Rapenburg; op de Burcht; op de Leidse grachten; etc. zullen door de gemeente worden gefaciliteerd.
- Het Scheltema-complex, dat wordt gebruikt door o.a. de Veenfabriek en muziektheateropleiding T.I.M.E., zal naast commerciële activiteiten publiek trekken met culturele activiteiten. Tevens wordt verder gewerkt aan een manier om van Scheltema een bruisende plek te maken midden in het cultuurkwartier.
- Verschillende musea hebben aangegeven op zoek te zijn naar nieuwe depotruimte. Wanneer alle objecten van de 'Collectie Leiden' bij elkaar worden opgeteld, dan beschikken we in deze stad over het grootste encyclopedische museum van Nederland. Het zou een unieke kans zijn om deze erfgoeddepots geheel of gedeeltelijk gezamenlijk onder te brengen in een 'Leiden Global Heritage Centre', in aansluiting met stad, universiteit en hogeschool, en in combinatie met een publiek programma à la Nacht van Kunst en Kennis. Een dergelijk initiatief zal in 2018 verder worden onderzocht op wenselijkheid en haalbaarheid.

8A2.2 Meer plek en aandacht creëren voor beeldende kunst in de openbare ruimte

- Met "Beelden in Leiden" (mei/juni/augustus 2017) is wederom een goede indruk gegeven van een tijdelijke beeldtentoonstelling zoals die ook komende jaren op meerdere plekken in de stad mogelijk zal zijn.
- Komende jaren zal meer tijdelijke beeldende kunst in de openbare ruimte verschijnen. De gedeeltelijke integratie van de 'Hier-kan-kunst-kaart' in het Singelparkproject zal komend jaar zichtbaar worden door de plaatsen van de eerste beelden in het singelpark. Tevens zal in 2018 de eerste aanzet worden gegeven voor de uitvoering van de 'Visie op Beeldende Kunst in de Openbare Ruimte' die in het najaar 2017 door uw raad besproken is.

8A2.3 Beschikbaar stellen van incidentele subsidie voor bijzondere kunst- en cultuurprojecten en -initiatieven

Met relatief kleine subsidiebedragen worden vele interessante culturele projecten en evenementen mogelijk gemaakt. De diversiteit van de activiteiten is heel groot; van een expositie van de stadsfotograaf tot Festival Picknick in het van der Werffpark; van optredens van de Stadsdichter tot het Hortus Kamermuziek Festival; van optredens in het Open Lucht Theater Leidse Hout tot de Kerst Taptoe; etc., etc. Het beschikbare budget is relatief beperkt en bedraagt de laatste jaren € 78.000,- per jaar. Dit impliceert dat lang niet alle subsidieverzoeken ingewilligd kunnen worden. Ook al kan een aanvraag slechts gedeeltelijk worden gehonoreerd, is dit voor de aanvrager wel van belang. Op basis van een gemeentelijke subsidie ontvangen organisatoren namelijk makkelijker aanvullende subsidies via de diverse regionale en/of landelijke (cultuur)fondsen.

8A3.1 Doen aanbieden van een breed en diverse cultuureducatief programma door de gemeentelijke en/of gesubsidieerde kunst- en cultuureducatie-instellingen

- De grootste cultuureducatieve organisatie in Leiden is BplusC. Deze organisatie heeft zich de afgelopen periode omgevormd van een aanbod- naar een klantgerichte organisatie. In april 2016 heeft de raad de Toekomstvisie 'De plus van BplusC' vastgesteld, waarin ze vernieuwing van met name de bibliotheek vraagt. BplusC staat nu voor de opgave de Toekomstvisie nader te concretiseren. De gemeente is over de concretisering van de Toekomstvisie in overleg met BplusC. Twee belangrijke plannen die in 2018 uitgevoerd zullen worden zijn het i-lab en de pilot wijkvestiging Merenwijk. Het nieuw te ontwikkelen i-Lab zal in de BplusC-locatie Nieuwstraat een prominente plek krijgen. Dit lab staat voor: Innovatie (een

uitdagende en innovatieve omgeving, waar iedereen vrijuit kan experimenteren met alle mogelijke nieuwe technologie onder leiding van (vrijwillige) deskundigen, de i-Lab ambassadeurs; Integratie (van en voor iedereen, interessant voor jong en oud, voor whizzkids en digibeten); en Interactie (uitwisselen van ideeën en leren van elkaar. Iedere bezoeker van het i-Lab kan zowel leerling als leraar zijn). Verder gaat BplusC de wijkvestigingen versterken. In de wijkvestiging Merenwijk wil BplusC de stand alone bibliotheek verbreden tot een plek waar ook meer en vaker ruimte is voor activiteiten op het gebied van kunst en contact. BplusC werkt hierbij samen met wijkbewoners, die aangedrongen hebben op verbreding van activiteiten en verruiming van openingstijden. Deze pilot (ter uitvoering van in de Toekomstvisie gevraagde versterking wijkvestigingen) zal de komende periode nader uitgerold worden.

- Er is een voor het primair onderwijs geïntegreerd en modulair cultuureducatief-programma met doorlopende leerlijnen dat in het kader van het project "Cultuureducatie met kwaliteit" van Fonds Cultuurparticipatie verder ontwikkeld wordt in nauwe samenwerking tussen culturele instellingen en scholen. Het Fonds Cultuurparticipatie heeft dit initiatief een vervolg gegeven voor de periode 2017-2020. De cultuureducatiegroep (CEG) voert dit uit voor Leiden. De nadruk zal de komende jaren o.a. liggen op het verdiepen van cultuureducatie op alle scholen.
- Een jeugdcultuurfonds waardoor deelname aan cultuureducatie mogelijk wordt voor jongeren uit een gezin met een laag inkomen.

8A3.2 Afspraken maken met de gemeentelijke en/of gesubsidieerde kunst- en cultuureducatie-instellingen

BplusC heeft in haar cultuureducatief aanbod veel aandacht voor talentontwikkeling van jongeren. Dat gebeurt in een breed scala van activiteiten. Allereerst d.m.v. lessen, cursussen en workshops (van muziek tot beeldende kunst, van nieuwe media tot taal) en door optredens tijdens open dagen, festivals en open podia (b.v. muziek, zang, dans en theater). Verder door exposities (b.v. van foto's, kunst), door oefenruimtes beschikbaar te stellen (in het Muziekhuis zijn instrumenten en oefencabines beschikbaar tegen een laag tarief) of door bijeenkomsten te organiseren rond digitale vaardigheden en programmeren, b.v. CoderDojo. Talentontwikkeling staat centraal in het Muziekhuis. Er is daarnaast in de grote zaal een muziekprogrammering van (beginnende) bandjes maar ook van wereldmuziek (door o.a. Cultureel podium de X) en een brede jazz programmering (door Hot House Jazz). Tenslotte, wordt met o.a. het Leiden International Film Festival, Leiden International Short Film Event, Leiden International Photo Festival en de Leidse Jazz Award in toenemende mate getracht een ook voor expats interessant cultureel aanbod te realiseren.

8A3.3 Bevorderen van een productieklimaat waarin makers en amateurkunst zichtbaar zijn in de stad

De voor de amateurkunstsector beschikbare subsidiebedragen zijn vastgelegd in de 'Deelverordening Amateurkunst Subsidies 2016/2017/2018'. Daarin wordt van de amateurkunstgezelschappen verlangd dat ze zichtbaar zijn in de stad.

- Openbare voorstellingen en andere activiteiten van makers in de stad. Vanaf 2016 heeft PS|theater als maker een hogere subsidie ontvangen (naast hun subsidie toekenning van het Fonds Podiumkunsten) waardoor zij kunnen werken aan de verdere uitbouw en professionalisering van haar activiteiten. Vanuit het Leids Makersstipendium ontvangen de theater makers Fields of Wonder, Nieuw Leiden, Moeremans & Sons (2017) en de Generator een bijdrage.
- Het centrum voor amateurkunst (bij BplusC) ter ondersteuning van de amateurkunstsector.
- Het tweejaarlijkse amateurkunsthierfestival.
- Een jaarlijkse kunstroute waaraan vele ateliers een bijdrage leveren.
- Signatures Festival. Sinds 2013 organiseren Leiden Marketing en het Cultuurfonds Leiden in samenwerking met een groot aantal festivals, musea, organisatoren en theatermakers de cultuurweken. Dit hoofdprogramma omvat in het oog springende evenementen. Toonaangevende onderdelen zijn o.a. Hofjesconcerten, Olympus, Beelden in Leiden, Fields of Wonder Openlucht Hotel, Schemerstad, etc. Vanaf juni 2017 kent het festival ook een festivalhart in sociëteit De Burcht (waar ook gedurende het festival ieder dag aan het eind van de middag een talkshow wordt georganiseerd). Het festival vindt in de nieuwe opzet drie keer per jaar plaats.
- De Nacht van Kunst en Kennis. Tijdens de Nacht van Kunst en Kennis gaan de bezoekers in de historische binnenstad van Leiden op ontdekkingsstocht naar nieuwe kennis, kunst, muziek, en revolutionaire uitvindingen. Kunstenaars en wetenschappers gaan tijdens de 'Nacht van Kunst en Kennis', op zoek naar antwoorden op vele bijzondere vragen. Leidse musea en podia zetten tijdens de Nacht hun deuren open.
- In het gemeentelijke atelierbeleid is vastgelegd dat alle gemeentelijke ateliers alleen verhuurd worden aan beeldend kunstenaars die woonachtig zijn in Leiden en die op beroepsmatigheid getoetst zijn door een door de gemeente aangewezen onafhankelijke en professionele toetsingsinstantie. Een uitzondering hierop zijn kunstenaars die ouder zijn dan 60 jaar.

Effectindicatoren bij 8A Cultuur

Effectindicator	Realisatie	Streefwaarden				Bron
		2018	2019	2020	2021	
Doel 8A1 Cultuur heeft een breed en divers aanbod met meer kwaliteit en vernieuwing; musea en podia zetten Leiden nationaal en regionaal op de kaart						
8A1.a Aantal culturele bezoeken door Nederlanders aan Leiden (x 1.000)	636 (2013) 618 (2014) 613 (2016)	800	800	800	800	CVO
8A1.b Percentage Leidenaren dat per jaar een culturele voorstelling of voorziening bezoekt	82% (2015) 83% (2017)	-	80%	-	80%	Stads- en wijkenquête
8A1.c Aantal bezoeken aan gemeentelijke en/of gesubsidieerde kunst- en cultuurinstellingen (x 1.000)	124 (2014) 207 (2015) 250 (2016)	250	250	260	260	Jaaropgave culturele instellingen
8A1.d Rapportcijfer van Leidenaren voor de kwaliteit van concerten en voorstellingen	7,2 (2015) 7,4 (2017)	-	7,5	-	7,5	Stads- en wijkenquête
8A1.e Rapportcijfer van Leidenaren voor de variatie in het aanbod van concerten en voorstellingen	7,1 (2015) 7,1 (2017)	-	7,5	-	7,5	Stads- en wijkenquête
Doel 8A2 Cultuur versterkt de levendigheid en identiteit van de (binnen)stad						
8A2.a Percentage Leidenaren dat vindt dat er genoeg te beleven valt in de binnenstad van Leiden	86% (2015) 89% (2017)	-	85%	-	90%	Stads- en wijkenquête
8A2.b Rapportcijfer voor de levendigheid van de binnenstad	7,4 (2015) 7,7 (2017)	-	7,5	-	7,5	Stads- en wijkenquête
Doel 8A3 Cultuur (ver)bindt en ontwikkelt talenten en activiteiten die passen bij Leiden, Stad van ontdekkingen						
8A3.a Percentage Leidenaren dat actief participeert in kunst en cultuur	37% (2015) 47% (2017)	-	45%	-	45%	Stads- en wijkenquête

Een overzicht van realisatie- en streefwaarden van de indicatoren (ook uit vorige begrotingen) staat op [LeideninCijfers](#).

Beleidsterrein 8B Cultureel erfgoed

Inleiding

Het erfgoedbeleid is vastgelegd in de Erfgoednota 2014 – 2020. Het erfgoedbeleid draagt bij aan de toekomstvisie Leiden, Stad van Ontdekkingen (internationale kennis en historische cultuur). Leiden heeft met erfgoed een onderscheidende kracht in huis; zo heeft Leiden en de (internationale) kennis en collecties, en de aantrekkelijke historische stad en de grote mate van betrokkenheid van bewoners. Zowel de gemeente als vele stadspartners dragen bij aan het realiseren van de drie ambities (en 12 doelen) uit de Erfgoednota.

Doelen en prestaties bij 8B Cultureel erfgoed

Doel	Prestaties
8B1. Het Leids verleden wordt duurzaam ingezet als onderscheidende kracht: kennis en collecties op het gebied van cultureel erfgoed zijn bruikbaar voor diverse groepen en het cultureel erfgoed wordt behouden voor toekomstige generaties. Leiden staat met al haar erfgoedkennis en –collecties nationaal en internationaal aan de top (ambitie I); Leiden wil haar historische omgevingskwaliteit behouden, benutten en versterken voor een aantrekkelijke, vitale en toekomstbestendige stad (ambitie II); Leiden bruist van erfgoedbeleving voor en door bewoners en bezoekers (ambitie III).	8B1.1 Exploitatie en beheer Erfgoed Leiden en Omstreken
	8B1.2 Exploitatie en beheer Molen de Valk
	8B1.3 Toezicht en handhaven monumenten
	8B1.4 Uitvoeren erfgoedbeleid met partners

8B1.1 Exploitatie en beheer Erfgoed Leiden en Omstreken

De missie luidt: *Vanuit de overtuiging dat erfgoed bijdraagt aan de kwaliteit en de identiteit van de moderne samenleving, brengt Erfgoed Leiden en Omstreken kennis van het verleden bij elkaar en maakt deze bruikbaar voor iedereen.* Dit regionaal opererende kenniscentrum richt zich op de historische oorsprong van stad en regio, de unieke collecties die hieruit voortkomen en zorgt ervoor dat het gebruik ervan bijdraagt aan de verhalen en de binding met de stad en de regio.

Ambitie I Kennis en collecties

- Onder de naam ECHOES-2 wordt de samenwerking met nationale en internationale partners gecontinueerd. Het resultaat wordt tevens toepasbaar op de digitale ontsluiting van het Leidse erfgoed onder de noemer Gedeeld Erfgoed Leiden zoals benoemd in de Erfgoednota..
- Het e-Depot de gemeente Leiden zal in samenwerking met gemeentelijke afdelingen gevuld worden.
- Binnen de gestelde grenzen biedt Erfgoed Leiden en Omstreken - dankzij de integrale aanpak - aan een groeiend aantal regiogemeenten een grotere variatie en een groter volume aan erfgoeddiensten.

Ambitie II Historische omgevingskwaliteit

- Continuering Subsidieregeling Historisch Stadsbeeld.

Ambitie III Erfgoedbeleving

- Zo lang onvoldoende duidelijk is hoe de publieksfunctie van Erfgoed Leiden en Omstreken fysiek zal worden vormgegeven, zal Erfgoed Leiden en Omstreken op creatieve en innovatieve manier publiek met regionaal erfgoed in contact brengen. Hierbij hoort ook het continueren van de samenwerking met culturele partners uit de stad, zoals de Museumnacht, Open Monumenten Dagen en de Nacht van Kunst & Kennis. Daarnaast is met PS|Theater afgesproken dat de samenwerking niet alleen wordt gecontinueerd maar dat ook de bronnen die zij gebruiken voor hun voorstellingen digitaal ontsloten zullen worden via de website van Erfgoed Leiden en Omstreken.
- Via gebruiksvriendelijke, gratis apps en andere digitale toepassingen kunnen nieuwe doelgroepen als jongeren of toeristen in contact komen met de collecties. Tegelijk vormen deze innovatieve toepassingen een middel om via crowdsourcing collecties te verrijken
- De inspanningen op het gebied van erfgoededucatie, zowel binnen als buiten het onderwijs, worden gecontinueerd en waar mogelijk uitgebreid, bijvoorbeeld met cursussen Wonen in een Monument en Oud Schrift.

8B1.2 Exploitatie en beheer Molen de Valk

- Nu de werkzaamheden rondom de Lammermarkt, parkeergarage en evenementenplein zijn afgerond, zullen in 2018 steeds meer de kansen en effecten hiervan merkbaar worden.
- In 2018 bestaat de Molen 275 jaar. Hieraan zal op gepaste wijze aandacht besteed worden.
- De Molen verwacht ook dit jaar weer minstens 30.000 gasten te mogen ontvangen.

8B1.3 Toezicht en handhaven op monumenten

Het toezicht en handhaven op monumenten heeft binnen de VTH-keten (vergunnen, toezicht en handhaving) absolute prioriteit. Deze prioriteitstelling is vastgelegd in het VTH beleidsplan (RV 15.0148). Naast het vergunning-gebonden toezicht wordt ook ingezet op het onderzoeken van klachten en meldingen en verzoeken tot handhaving. Er wordt zowel een preventieve als proactieve rol vervuld.

Eind 2015 is een start gemaakt met het monumentenproject. In dit project worden monumenteneigenaren aangesproken op de onderhoudsstaat van hun monument. Hiertoe wordt door de gemeente aan de eigenaren een constateringsrapport over de staat van onderhoud van het monument overhandigd. Dit rapport is aangevuld met plananalyse van Erfgoed Leiden. De eigenaar krijgt dan in de vrijwillige fase de gelegenheid deze onderhoudsgebreken op te lossen. Lukt dit niet in de vrijwillige fase dan wordt een formeel handhavingstraject gestart en wordt de eigenaar aangeschreven. De verwachting is dat in 2017 de eerste resultaten hiervan zichtbaar zijn in de (binnen)stad. Van de 70 panden zijn er voor 64 panden, in de vrijwillige fase, afspraken gemaakt over de uitvoering. Inmiddels zijn 25 panden gereed gemeld en bij 29 panden start de uitvoering binnenkort. Voor 10 panden is uitstel verleend in verband met verkoop van het pand of afspraken met Monumentenwacht

8B1.4 Uitvoeren erfgoedbeleid met partners

Zowel gemeente als partners dragen bij aan de realisatie van de ambities uit de Erfgoednota. De tussenbalans Erfgoednota van 2017 vormt mede input voor 2018 wat betreft nadere focus binnen de ambities (Bij opstellen van deze begroting is de uitkomst van de tussenbalans nog niet bekend). Verder kan de huidige, nog in ontwikkeling zijnde, landelijke vernieuwing in het erfgoedbeleid nog lokaal invulling vragen in 2018. De tendens van de integrale erfgoedbenadering zet zich ook landelijk steeds verder door.

Ambitie I Kennis en collecties

- Continuering van diverse samenwerkingsverbanden van Erfgoed Leiden en Omstreken met regiogemeenten. Als regionaal kenniscentrum pakt Erfgoed Leiden en Omstreken graag een rol in de cultuurhistorische component van de regionale Omgevingsvisie en de gemeentelijke Omgevingsvisie van Leiden. De cultuurhistorische atlas blijft in ontwikkeling en speelt daarin een rol.
- Ook Leiden zelf moet zich voorbereiden op de Omgevingswet. Onderdeel daarvan is dat de cultuurhistorische data moeten worden aangepast aan de eisen die de Omgevingswet zal stellen (relatie met de algemene post invoeren Omgevingswet in het programma Stedelijke Ontwikkeling).

Ambitie II Historische Omgevingskwaliteit

- Monitoren van de ontwikkelingen in de kwaliteit van het historisch stadsbeeld, in relatie tot de Subsidieregeling Historisch Stadsbeeld.
- Continuëren inventariseren en waarderen van de cultuurhistorische waarden in de stad, in relatie tot de Erfgoedverordening en cultuurhistorische atlas
- Implementeren beleid wederopbouwkunst
- Per 2011 is de Subsidie Op Termijnregeling voor de casco restauratie van gemeentelijke monumenten stopgezet. Lopende dossiers worden – gezien de 15 jaar termijn van de regeling – nog over een langere periode afgehandeld.

Ambitie III Beleving

- Richting de Unescostatus voor de Limes blijft de beleving / publieksbereik van de Limes aandachtspunt.
- Richting Pilgrimjaar 2020 kennisbijdragen van Erfgoed Leiden en Omstreken. Hierin ook aandacht voor de unieke historische identiteit van Leiden, stad van kennis, cultuur en vrijheid.

Effectindicatoren bij 8B Cultureel erfgoed

Effectindicator	Realisatie	Streefwaarden				Bron
		2018	2019	2020	2021	
Doel 8B1 Het Leids verleden is duurzaam ingezet als onderscheidende kracht; kennis en collecties op het gebied van cultureel erfgoed zijn bruikbaar; cultureel erfgoed is behouden voor toekomstige generaties						
8B1.a Percentage Leidenaren met belangstelling voor cultureel erfgoed	75% (2015) 77% (2017)	-	75%	-	75%	Stads- en wijkenquête
8B1.b Aantal bezoeken websites * 1.000	495 (2014) 1.646 (2015) 1.340 (2016)	1.400	1.400	1.400	1.400	ELO
8B1.c Aantal bezoekers Boisotkade	6.879 (2014) 6.624 (2015) 7.244 (2016)	7.000	7.000	7.000	7.000	ELO
8B1.d Aantal bezoekers Molen de Valk	24.297 (2014) 29.367 (2015) 30.732 (2016)	31.000	32.000	33.000	34.000	ELO

Een overzicht van realisatie- en streefwaarden van de indicatoren (ook uit vorige begrotingen) staat op [LeideninCijfers](#).

Beleidssterrein 8C Sport

Inleiding

De ambities op het gebied van sport en bewegen zijn vastgelegd in de Sportnota 2013-2018 *Verleiden tot bewegen* (RV 12.0118). Deze zijn gericht op:

- voldoende en kwalitatief goede sportvoorzieningen;
- ondersteuning van sportverenigingen in hun sportfunctie en maatschappelijke functie;
- stimuleren van inwoners om meer te sporten en bewegen.

Doelen en prestaties bij 8C Sport

Doel	Prestaties
8C1 Leiden zorgt voor voldoende en kwalitatief goede sportvoorzieningen	8C1.1 Exploiteren, beheren en onderhouden van de gemeentelijke sportaccommodaties (sporthallen, zwembaden, sportvelden, tennisbanen en overige sportaccommodaties)
	8C1.2 Uitvoering geven aan het sportaccommodatieplan v.w.b. de jaarschijf 2018
8C2 Leiden ondersteunt haar sportverenigingen zodat ze sterk zijn en naast hun sportfunctie ook een maatschappelijk functie vervullen	8C2.1 Ondersteunen van sportverenigingen
	8C3 Leiden stimuleert dat alle inwoners meer sporten en bewegen
8C3 Leiden stimuleert dat alle inwoners meer sporten en bewegen	8C3.1 Organiseren van kennismakingscursussen
	8C3.2 Stimuleren en faciliteren van sportevenementen (Marathon, Singelloop) door subsidiëring
	8C3.3 Verstrekken van sportstimuleringssubsidies
	8C3.4 Ondersteunen en faciliteren topsport

8C1.1 Exploiteren, beheren en onderhouden van de gemeentelijke sportaccommodaties

Beheren bestaande sportaccommodaties

Voor het duurzaam instandhouden (beheren) van de sportaccommodaties vormt het in 2016 geactualiseerde en vastgestelde Beheerplan Sport 2017-2021 de basis. Dit beheerplan biedt de kaders voor het kwaliteitsniveau waarop de sportaccommodaties worden beheerd. In het beheerplan is de beoogde afstoting van enkele sportvastgoedobjecten (Tussenevaluatie Sportnota RV15.1047) verwerkt.

In 2018 wordt de vervanging van de riolering bij enkele sportaccommodaties gerealiseerd. Ook worden in 2018 de vervanging van het wettraveld (FC Roodenburg) en de vervanging van de toplagen van twee korfbalvelden (Pernix) op sportpark Noord gerealiseerd.

Voor de verschillende domeinen in de openbare ruimte zijn beleidskaders vastgesteld die aangeven welk kwaliteitsniveau de gemeente ondersteunt. Voor de recreatieve voorzieningen binnen dit programma 8 bestaat dit echter niet. In 2018 wordt dit beleidskader opgesteld waarin is opgenomen wat wel en niet tot een recreatieve voorziening behoort en wat de gemeente wel of niet hiervoor doet (bijvoorbeeld onderhoud) en welk kwaliteitsniveau hierbij nagestreefd wordt.

Exploitatie bestaande sportaccommodaties

Na een succesvolle start van de campagne Leids Water met de slogan *Ik Zwem Vandaag* worden er diverse innovatieve acties uitgevoerd om meer bezoekers naar de Leidse zwembaden te trekken.

Debiteurenbeleid

Met verenigingen die schulden hebben bij de gemeente zijn betalingsregelingen getroffen. De gemaakte betalingsafspraken worden gemonitord en bij het eventueel niet-nakomen van de afspraken, wordt er conform het vastgestelde debiteurenbeleid gehandeld.

Contracten voldoen aan het Sportbesluit

In samenwerking met de Leidse Sportfederatie (LSF) wordt het contractmanagement van de sportaccommodaties op orde gebracht teneinde te voldoen aan het Sportbesluit.

Tarieven zwembaden (losse kaartjes)

Met ingang van 2018 worden de tarieven van losse kaartjes met 5% verhoogd om de inkomsten meer in balans te krijgen met de begroting. Hiermee realiseren we tevens een deel van de taakstelling. Ook met deze tariefsaanpassing blijft de gemeente Leiden echter de goedkoopste tarieven houden in de regio.

Nieuw te bouwen sportaccommodaties

Op basis van het besluit Bestuurlijke Afweging Sportaccommodaties (RV 17.0056) van 6 juli 2017 en mede afhankelijk van zowel nadere besluitvorming eind 2017 omtrent de kaderbesluiten Topsporthal en IJshal, alsmede een uitvoeringsbesluit Nieuwbouw Zwembad Combibad De Vliet wordt in 2018 verder uitvoering gegeven aan de daadwerkelijke realisatie van deze sportaccommodaties.

Combibad

Realisatie van het Combibad De Vliet betekent de noodzakelijke vervanging van het Vijf-Meibad. Ook is een renovatie van het huidige buitenbad nodig dat aansluit bij de huidige behoefte en functionele eisen van recreatie en zwemsport(verenigingen) voor de komende decennia. Op basis van een uitvoeringsbesluit wordt daarvoor in 2018 de aanbestedingsprocedure voorbereid en in gang gezet.

IJshal

De realisatie van een nieuwe ijshal is mede afhankelijk gesteld van een regionale bijdrage. Bij het kaderbesluit wordt een definitieve keuze gemaakt voor realisatie van een 250 baan of een 333 meter baan. Op dat moment wordt duidelijkheid gegeven of en in hoeverre een gezamenlijk plan- en bouwproces met het Combibad De Vliet haalbaar is.

Voor het open houden van de bestaande ijsbaan subsidiëren wij Stichting IJshal Leiden.

Sporthal

Met de bouw van een nieuwe sporthal wordt zowel de Vijf Meihal als de 3 Octoberhal vervangen door een modern complex dat aansluit bij de huidige behoefte en functionele eisen van sportverenigingen. De nieuwe sporthal wordt tevens uitgerust voor topsport en mede gebruikt door het onderwijs. Op basis van een variantenkeuze (in een kaderbesluit) voor een (top)sporthal met 500/1000, 2000 of 3000 (plus) zitplaatsen wordt in 2018 verdere invulling gegeven aan een uitvoeringsbesluit Topsporthal.

Contourenplan buitensportaccommodaties

Met het contourenplan is in 2017 een aanzet gegeven voor het op orde brengen van de buitensportparken. In 2018 bereiden wij op basis van dit contourenplan een kaderbesluit voor met uitgangspunten voor vitale sportparken, een prioritering in de vitalisering van de sportparken en een globale raming van de benodigde middelen. Op basis daarvan kunnen uitvoeringsbesluiten worden voorbereid.

8C1.2 Uitvoering geven aan het sportaccommodatieplan v.w.b. de jaarschijf 2018

Verzelfstandigen tennissport

In samenwerking met de tennisverenigingen verkennen wij of – en zo ja onder welke voorwaarden – het overdragen van tennisparken aan de verenigingen goed is voor de tennissport. Het in eigen beheer / eigendom nemen van accommodaties door verenigingen leidt wellicht tot lagere onderhoudskosten en/of tot betere resultaten omdat verenigingen de accommodaties naar eigen inzichten kunnen beheren.

8C2.1 Ondersteunen van sportverenigingen

Sport en bewegen dragen bij aan gezond opgroeien, sport- en beweegprogramma's kunnen gespecialiseerde zorg beperken of effectiever maken en het sporten en bewegen helpt mensen re-integreren. Vitale sportverenigingen vervullen een belangrijke rol in de sociale infrastructuur van onze stad. De breedtesportcoördinator stimuleert samenwerking tussen verenigingen, deelt expertise en organiseert scholing. Hij organiseert maandelijks een sportcafé, waar de sport, politiek en het bedrijfsleven samenkomen. Daarnaast organiseert hij jaarlijks een sportcongres waarmee de gemeente sportbestuurders samenbrengt. Sportbestuurders kunnen hier presentaties en workshops bijwonen over bijvoorbeeld het werven van fondsen en subsidies, het krijgen van meer vrijwilligers en modern besturen.

Voetbal Vitaal

Wij zijn en blijven in gesprek met voetbalverenigingen over hun vitaliteit. Wij monitoren de met verenigingen gemaakte betalingsafspraken. Ook over hun ledenaantal en –opbouw blijven wij in gesprek met de verenigingen teneinde hun ontwikkeling in het vitaal worden te volgen. Samen met de KNVB ondersteunen wij verenigingen bij hun vitalisering. Om de voetbalsport verder te vitaliseren lossen wij – vooruitlopend op de nodige herinrichting van sportparken – ook een aantal bestaande knelpunten op met betrekking tot de accommodaties waarop zij spelen.

Wij subsidiëren de LSF. De LSF bevordert het algemene sportbelang in Leiden. Zij is het formele adviesorgaan van het college op het gebied van de sport.

8C3.1 Organiseren van kennismakingscursussen

In samenwerking met sportaanbieders en verenigingen creëren wij een sport- en beweegaanbod waarmee inwoners van Leiden op een laagdrempelige manier kennis kunnen maken. De Gemeentelijke Schoolsportcommissie Leiden organiseert in dit kader kennismakingscursussen en schoolsporttoernooien. Ook voor de volwassenen wordt met het programma Sportpas jaarlijks een laagdrempelig aanbod aan cursussen opgezet.

Wij vergroten het sport- en beweegaanbod rondom scholen en stimuleren lidmaatschap van sportverenigingen en/of culturele organisaties. Dit doen wij door subsidie te verlenen aan diverse partijen in de stad voor het aanstellen van combinatiefunctionarissen. De combinatiefunctionarissen houden zich bezig met de organisatie van sport en culturele activiteiten op scholen, sportverenigingen en op pleinen in de wijk. Hiermee streven wij na dat de Leidse jeugd voldoet aan de 'Nederlandse Norm Gezond Bewegen'.

8C3.2 Stimuleren en faciliteren van sportevenementen (Marathon, Singelloop) door subsidiëring

Wij subsidiëren partners uit de stad voor het organiseren van sportevenementen, zoals de marathon en de Koningsspelen. Stichting Leiden Marathon ontvangt een extra subsidie ten behoeve van verdere professionalisering en een grotere landelijke uitstraling van het hardloopevenement. De Koningsspelen dragen bij aan sportstimulering van jeugdigen.

Voor kleinere sportevenementen is een subsidiebudget beschikbaar dat jaarlijks wordt ingezet. De Gouden Spike en het Chesstournament zijn jaarlijks terugkerende evenementen. Andere sportevenementen die de gemeente vooralsnog zelf organiseert (de Avondvierdaagse, de 5Meilooop, het Bevrijdingsvuur) worden stapsgewijs overgedragen aan Stichting Sport in Beeld. Dit past beter bij de nieuwe rol van de gemeentelijke organisatie waarin zij meer faciliterend optreedt en regie voert in plaats van zelf uitvoert. De gemeente subsidieert de jaarlijkse huldiging van de jeugdkampioenen uit Leiden.

8C3.3 Stimuleren van vernieuwende sport- en beweeginitiatieven

Ook in 2018 stimuleren wij inwoners, sportverenigingen en (maatschappelijke) organisaties om initiatieven op het gebied van sporten en bewegen te ontplooien. Hiervoor is een stimuleringsregeling ingesteld. Het doel van deze subsidieregeling is om (meer) Leidenaren structureel (meer) aan het sporten en bewegen te krijgen en om

sportverenigingen te versterken. Wij nodigen sportverenigingen uit om hun maatschappelijke rol in de stad te vergroten. Voor 1 april en voor 1 oktober kunnen aanvragen worden ingediend.

8C3.5 Ondersteunen en faciliteren topsport

Wij ondersteunen topsporters en topsportverenigingen. Dat doen wij door Stichting Topsport Leiden (STL) te subsidiëren. STL organiseert een structureel overleg tussen de Leidse topsportverenigingen voor onder meer onderlinge afstemming, uitwisseling van ervaringen en gezamenlijke aanpak van knelpunten. Zij beheert een ondersteuningsfonds voor talenten en topsportverenigingen, zet in op verbetering van de infrastructuur onder meer door het uitbouwen van regionale trainingscentra voor rugby, waterpolo en tafeltennis en initieert en faciliteert topsportevenementen.

Effectindicatoren bij 8C Sport

Effectindicator	Realisatie	Streefwaarden				Bron
		2018	2019	2020	2021	
Doel 8C1 Voldoende kwalitatieve en kwantitatieve sportvoorzieningen						
8C1.a Rapportcijfer Leidenaren voor kwantiteit sportvoorzieningen	7,3 (2015) 7,3 (2017)	-	7,4	-	7,4	Stads- en wijkenquête
8C1.b Rapportcijfer Leidenaren voor kwaliteit sportvoorzieningen	7,1 (2015) 7 (2017)	-	7,4	-	7,4	Stads- en wijkenquête
8C1.c Aantal bezoekers zwembaden	414.000 (2014) 401.000 (2015) 390.000 (2016)	420.000	420.000	420.000	420.000	Gemeente Leiden
Doel 8C3 Voldoende sportstimuleringsactiviteiten voor Leidenaren						
8C3.a Percentage Leidenaren dat wekelijks niet sport*	47% (2015)	47%	46%	46%	46%	RIVM (wsjg - BBV)
8C3.b Percentage volwassen Leidenaren dat voldoet aan de norm gezond bewegen**	56% (2015) 63% (2017)	60%	60%	60%	60%	Stads- en wijkenquête

* Sportnorm tot 2016: Percentage Leidenaren dat minimaal 12 keer per jaar sport (was 67% in 2015). Op grond van de herziene BBV is de verplichte indicator vanaf 2017 het percentage Leidenaren dat niet sport op basis van definitie minimaal 1 keer per week oftewel 52 x per jaar. Dat was 47 procent in 2015.

**Norm gezond bewegen (beweegnorm): volwassenen moeten minimaal vijf dagen van de week minstens 30 minuten matig intensief actief zijn, kinderen zeven dagen per week minimaal een uur matig intensief actief.

Een overzicht van realisatie- en streefwaarden van de indicatoren (ook uit vorige begrotingen) staat op [LeideninCijfers](#).

Beleidsterrein 8D Recreatie

Doelen en prestaties bij 8D Recreatie

Doel	Prestaties
8D1 Voldoende recreatieve mogelijkheden voor Leidenaren	8D1.1 Beheer en exploitatie van Jeugdorp Zuid-west
	8D1.2 Beheer en exploitatie van volkstuinten
	8D1.3 Verstrekken van subsidie aan amateurtuinders
8D2 Voldoende onderscheidende evenementen ter versterking van de levendigheid in de stad, het aantrekken van extra bezoekers en versterking van de lokale economie	8D2.1 Evenementencoördinatie
	8D2.2 Be/afhandelen van aanvragen evenementenvergunning
	8D2.3 Ondersteunen van de drie grootschalige en overige evenementen
	8D2.4 Verstrekken van evenementensubsidie
	8D2.5 Meerjarige resultaatafspraken met organisatoren van identiteitsversterkende evenementen

8D2.1 Evenementencoördinatie

Voor de grotere B- en C-evenementen worden coördinatieoverleggen gevoerd met politie, brandweer, GHOR, de organisator, een vertegenwoordiger van de betreffende bewonersvereniging en de betrokken gemeentelijke afdelingen.

In 2018 zal het evenementenbeleid geëvalueerd worden.

8D2.2 Be-afhandelen van aanvragen evenementenvergunningen

Conform de in het evenementenbeleid beschreven werkwijze afhandelen en afgeven van evenementenvergunningen. Het proces wordt ondersteund door de evenementenassistent.

8D2.3 Ondersteuning van de 3 grootschalige en overige evenementen

Het huidige kader voor het gemeentelijke evenementenbeleid (Evenementenbeleid 2013-2018) loopt tot en met het begrotingsjaar 2018. In 2018 vindt de evaluatie plaats en de voorbereiding voor de vaststelling van de nieuwe beleidsperiode. Hierbij wordt de juni 2016 vastgestelde tussentijdse evaluatie van het evenementenbeleid als leidraad gebruikt. Bij dit proces worden de relevante interne en externe partijen en instellingen betrokken.

De jaarlijkse bijeenkomsten met de evenementorganisatoren hebben geleid tot de organisatie van Leiden Festivals. Het is een pilot voor de samenwerking aan de versterking van het evenementenaanbod, kruisbestuiving en dienstverlening aan de evenementen en wordt uitgevoerd door het Centrummanagement Leiden. Ook dit wordt betrokken bij de evaluatie van het huidige beleid, waarbij de mogelijkheden van voortzetting in het nieuwe beleidskader worden bekeken.

Effectindicatoren bij 8D Recreatie

Effectindicator	Realisatie	Streefwaarden				Bron
		2018	2019	2020	2021	
Doel 8D2 Voldoende onderscheidende evenementen ter versterking van de levendigheid in de stad, het aantrekken van extra bezoekers en versterking van de lokale economie						
8D2.a Rapportcijfer levendigheid van de stad door Leidenaren	7,4 (2015) 7,7 (2017)	-	8	-	8	Stads- en wijkenquête

Een overzicht van realisatie- en streefwaarden van de indicatoren (ook uit vorige begrotingen) staat op [LeideninCijfers](#).

Kaderstellende beleidsstukken

- RV 11.0134 (16 februari 2012) Cultuurnota 2012-2018
- RV 12.0042 (24 mei 2012) Kaderbesluit Restauratie en Uitbreiding Museum De Lakenhal
- RV13.0113 Erfgoednota 2014-2020
- RV 12.0118 Verleiden tot bewegen – kadernota Sport en Bewegen 2012-2017
- Sportaccommodatieplan 2012-2025
- Evenementenbeleid 2013-2018

Programmakosten

Cultuur, sport en recreatie bedragen x € 1.000,-		Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Meerjarenraming		
					2019	2020	2021
Cultuur	Lasten	15.842	14.990	16.017	16.304	16.299	16.180
	Baten	-414	-344	-794	-796	-796	-796
Saldo		15.428	14.647	15.223	15.508	15.503	15.384
Cultureel erfgoed	Lasten	6.369	4.222	4.356	4.336	4.334	4.333
	Baten	-504	-523	-530	-530	-530	-530
Saldo		5.865	3.699	3.827	3.807	3.804	3.803
Sport	Lasten	12.153	10.204	10.132	10.031	11.487	11.662
	Baten	-3.100	-3.267	-3.446	-3.446	-3.622	-3.622
Saldo		9.053	6.937	6.686	6.586	7.865	8.041
Recreatie	Lasten	1.202	974	1.023	1.020	1.019	1.018
	Baten	-459	-352	-372	-372	-372	-372
Saldo		742	623	651	648	646	646
Programma	Lasten	35.564	30.391	31.528	31.692	33.138	33.194
	Baten	-4.477	-4.486	-5.142	-5.144	-5.320	-5.320
Saldo van baten en lasten		31.088	25.905	26.386	26.548	27.818	27.874
Reserves	Toevoeging	568	708	193	193	193	193
	Onttrekking	-853	-792	-396	-145	-145	-145
Mutaties reserves		-285	-84	-203	48	48	48
Resultaat		30.803	25.821	26.183	26.596	27.867	27.923

Budgettaire ontwikkelingen

De daling van de lasten en/of de stijging van de baten worden onder andere veroorzaakt door de indexering van budgetten, doorrekening van de kostenverdeelstaat en de kapitaallasten die zijn berekend vanuit het meerjareninvesteringsplan 2018-2021. Beleidswijzigingen met financiële consequenties worden hierna per beleidsterrein toegelicht.

Beleidssterrein 8A Cultuur

Vooruitlopend op de behandeling van het raadsvoorstel over een lokaal mediafonds is bij de kadernota 2018-2021 voor 2018 € 250.000 beschikbaar gesteld. Vooruitlopend op de nota "Visie op Beeldende Kunst in de Openbare Ruimte" is bij de kadernota 2018-2021 voor 2018 € 250.000 beschikbaar gesteld. Voor het project Vernieuwbouw BplusC is een voorbereidingskrediet van € 160.000 toegekend bij de eerste bestuursrapportage 2017 voor de externe plankosten tijdens de definitiefase. Dit wordt gedekt door een onttrekking uit de reserve economische impulsen Kennisst P8. De lasten en baten van De Lakenhal zijn in 2018 hoger (resp. € 216.000 en € 432.000) ten opzichte van 2017 in verband met de aanvankelijk geplande heropening van het museum in het najaar van 2018. De heropening wordt nu o.b.v. de huidige stand van zaken begin 2019. Hierdoor zullen de in deze begroting opgenomen cijfers voor 2018 voor het museum lager worden. De cijfers zullen dan gebaseerd zijn op het eind 2017 opgestelde jaarplan 2018. Dan is ook meer duidelijk welke budgetten voor de programmering in 2018 beschikbaar en benodigd zijn. Bij de werkbegroting zal dit jaarplan in financiële zin verwerkt worden

Beleidssterrein 8B Cultureel erfgoed

Bij de bestemming van het jaarrekening saldo 2016 is incidenteel budget ad € 329.000 inzake Subsidieregeling Historisch Stadsbeeld overgeheveld naar 2017.

Beleidssterrein 8C Sport

De hogere inkomsten 2018 ten opzichte van 2017 worden enerzijds veroorzaakt door een verhoging van de zwemtarieven (kaderbrief 2017-2020), anderzijds door indexering.

Reserves

Reserves programma 8 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Reserve publicaties Erfgoed Leiden e.o.	Toevoeging	0	15	0	0	0	0
	Onttrekking	-2	0	0	0	0	0
Saldo		-2	15	0	0	0	0
Bedrijfsreserve Museum De Lakenhal	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-199	0	0	0	0	0
Saldo		-199	0	0	0	0	0
Reserve Archeologischspark Matilo	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-12	0	0	0	0	0
Saldo		-12	0	0	0	0	0
Reserve exploitatie De Nobel	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-12	-11	-10	-9	-9	-9
Saldo		-12	-11	-10	-9	-9	-9
Reserve Pieterskerk	Toevoeging	172	193	193	193	193	193
	Onttrekking	-290	-123	-123	-123	-123	-123
Saldo		-118	70	70	70	70	70
Reserve bedrijfsvoering ELO	Toevoeging	396	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	-19	-13	-13	-12	-12
Saldo		396	-19	-13	-13	-12	-12
Reserve stedelijke ontwikkeling P8	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-72	-228	0	0	0	0
Saldo		-72	-228	0	0	0	0
Reserve bodemsanering P8	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-266	0	0	0	0	0
Saldo		-266	0	0	0	0	0
Reserve sportstimuleringsfonds	Toevoeging	0	500	0	0	0	0
	Onttrekking	0	-250	-250	0	0	0
Saldo		0	250	-250	0	0	0
Reserve economische impulsen Kennist P8	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	-160	0	0	0	0
Saldo		0	-160	0	0	0	0
Reserves programma 8		-285	-84	-203	48	48	48

Reserve publicatis Erfgoed Leiden en omstreken

De toevoeging in 2017 betreft het rekeningresultaat 2016.

Reserve stedelijke ontwikkeling P8

Van de subsidieregeling Historisch Stadsbeeld is bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2016 € 281.515 overgeheveld naar 2017. Hiervan wordt € 228.295 gedekt uit de reserve stedelijke ontwikkeling P8, derhalve is deze onttrekking voor 2017 geraamd.

Reserve sportstimuleringsfonds

Bij de kaderbrief 2017-2020 is € 500.000 beschikbaar gesteld voor 2017 voor het instellen van het sportstimuleringsfonds.

Reserve economische impulsen Kennisst P8

Voor het project Vernieuwbouw BplusC is een voorbereidingskrediet van € 160.000 toegekend bij de eerste bestuursrapportage 2017 voor de externe plankosten tijdens de definitiefase. Dit wordt gedekt door een onttrekking uit de reserve economische impulsen Kennisst P8.

Een nadere toelichting op alle reserves binnen dit programma is te vinden in paragraaf 5.2.8 Toelichting reserves programma 8.

Investerings

	Omschrijving prestatie Bedragen x € 1.000	Omschrijving investering	Categorie investering	Soort investering	Bijdrage derden/ reserves	2018	2019	2020	2021
08A101	Aanbieden kunst- en cultuurprogramma	VVI Kunstinstanties 2018-2021	Econ.	Nieuw	-	58	149	148	144
		VVI Stadspodia 2018-2021	Inv. Derden	Verv.	-	427	333	330	325
08B103	Toezicht en handhaven op monumenten	Vervanging Adlib	Bedrijfsm.	Verv.	-	-	-	49	-
08C101	Exploiteren gem sportaccommodaties	Bijdrage ijsbaan	Econ.	Verv.	-	-	4.000	-	-
		Nieuwbouw Vijfmeibad	Econ.	Verv.	1.275	10.575	-	-	-
		Bijdrage zwembad De Vliet/Vijfmeibad 2	Econ.	Verv.	-	3.171	-	-	-
		Index combiad de Vliet	Econ.	Verv.	-	-	1.500	-	-
		Vervanging wetraveld Sportpark Noord	Econ.	Verv.	-	283	-	-	-
		Riolering sportaccommodaties 2018-2020	Econ.	Verv.	-	119	119	119	-
		Renoveren velden Roomburg	Econ.	Verv.	-	-	536	-	-
		Veeg-/Zuigmachines	Econ.	Verv.	-	-	26	-	-
		Bedrijfswagen sport	Econ.	Verv.	-	-	45	-	-
		Tractor sport	Econ.	Verv.	-	-	47	-	-
		bouwrijpmaken locatie vijf meihal	Maatsch.	Verv.	-	-	-	4.900	-
		topsporthal	Econ.	Verv.	-	-	16.022	-	-
		indexering topsporthal	Econ.	Verv.	-	-	920	-	-
	Totaal programma 8				1.275	14.632	23.697	5.547	469

In het bovenstaande overzicht staan de investeringen zoals opgenomen in het investeringsplan 2018-2021. In paragraaf 4.2.2 Investerings wordt de ontwikkeling van de kapitaallasten toegelicht en staat een overzicht met te voteren kredieten.

Subsidies

	subsiestaat 2016	subsiestaat 2017
Subsidie saldo	11.198.730	10.787.388

Het volledige subsidie-overzicht is opgenomen in paragraaf 3.2.8 subsidies.

9

Maatschappelijke Ondersteuning